N. 29.

WARSZAWA,

$\frac{9}{21}$ lipca 1869 roku.

Wychodzi w każdą Środę.

Redakcja przy ulicy Nowy-Świat, 28.

Expedycja i Skład Główny w Księgarni **Gebethnera i Wolffa**, Krakowskie-Przedmieście, 415.

OPŁATA:

Merkury:		rocz.	półr.	kwart.
w Warszawie	rub.	4	2	1
z przesyłką pocztą	„	4,50	2,25	1,12 1/2
Ekonomista i Merkury.				
w Warszawie		8	4	2
z przesyłką pocztą		9	4,50	2,25

Cena ogłoszeń za 5 liter 1 kopiejka.
(około 10 kop. za wiersz).

MERKURY,

dodatek tygodniowy do Ekonomisty.

TYDZIEŃ FINANSOWY.

Nowe ministerstwo francuskie jest przedmiotem rozmaitych komentarzy i domysłów. Całe dziennikarstwo utrzymuje że jest to gabinet przechodni, że stanowczy może się utworzyć dopiero po nastąpieniu jakiejś wielkiéj rezolucji. Najtrafniéj, jak się zdaje, utrzymują ci co widzą obecnie chęć zatrzymania ważniejszych reform w przewidywaniu ewentualności wojny. W składzie gabinetu wojskowość silnie jest reprezentowana — przez dwóch marszałków i dwóch admirałów, gdyż marszałek Vaillant został ministrem dworu, a p. Chasseloup-Laubat, mianowany prezesem Rady Stanu, otrzymał tytuł ministra, a nawet uważany jest za bliskiego zastępcę p. Latour d'Auvergne w wydziale spraw zagranicznych. W każdym razie nie ulega wątpliwości, że gabinet więcéj jest wojenny niż liberalny. Z dzienników angielskich *Morning Star* wyraźnie ten pogląd formułuje i sądzi że na radzie cesarza Napoleona może przeważyć stronnictwo dążące ustawicznie do przywrócenia wpływu Francji w Europie, a wierzące najmocniéj że duch wojenny armji francuskiéj jest duchem cywilizacji. *Liberté* nazywa nowy gabinet półśrodkiem prowadzącym do zawikłania. „Wielkie postanowienia, mówi p. Girardin, mają tę własność, że wszystko uproszczają; drobne zaś względy, kiedy biorą górę, zwykle wszystko wikłają." O panu Drouyn de Lhuys powiadają, że chociaż nateraz nie przyjął udziału w ministerstwie, będzie miał wkrótce poruczoną bardzo ważną misję.

Berlin jest w pewnego rodzaju konsternacji. Parlament źle przyjmuje propozycje finansowe, Bismark umywa ręce od polityki, Beust w księdze czerwonéj odkrywa drażliwe dla Niemców strony dyplomacji pruskiéj z r. 1866, a wreszcie od czasu do czasu ukazuje się zmora przymierza mocarstw zachodnich, co grozi Prusom odosobnieniem. W obec takiego położenia, w obec zupełnéj gotowości Francji do wojny, w obec układu z Belgją zakrawającego na strategiczny, a powołania admirałów i marszałków do rady cesarskiéj, jest zapewne czém się frasować.

W sferach finansowych nie ma i nie można się spodziewać żadnéj wielkiéj zmiany, bo w położeniu ogólném nic się nie wyjaśniło, chociaż rozwiązanie pewnych zagadek zdaje się zbliżać. Stąd też zapewne pochodzi wzrastanie kursu papierów najpewniejszéj lokacji, a zniżenie waluty papierowéj.

Zjawisko to mamy i u nas. Listy zastawne doszły do kursu 92,75, oddawna już niepraktykowanego, listy likwidacyjne 76,33, akcje dróg żelaznych podnoszą się zwolna, z wyjątkiem terespolskiéj, które szybko podskoczyły do 118. Z drugiéj strony waluta nasza ciągle się zniża: mienne wynosi 26%.

PROGRAM 7go POSIEDZENIA

KONGRESU MIĘDZYNARODOWEGO STATYSTYCZNEGO.

Komisja organizacijna kongresu, w układzie programu który niżéj podajemy, oparła się na planie p. Baumhauer'a, dyrektora biura statystycznego holenderskiego, wyłożonym w osobnéj broszurze p. t. „*Idées-mères ou plan motivé d'un programme de la 7-me session du Congrès int. de Statistique*," o któréj wspomnieliśmy w poprzednim N-rze Merkurego. Program, chociaż jest jeszcze projektem, został ogłoszony, gdyż pożądane są uwagi osób z przedmiotem obeznanych, zanim stanowczy program ułożony zostanie.

Stosownie do planu Baumhauer'a, komisja proponuje 5 sekcij.

SEKCJA I.

Teorja i zastosowanie statystyki.

Granice statystyki. — Metodologja statystyki.

Oznaczyć pole działania statystyki, jéj miejsce pomiędzy naukami politycznemi i spółecznemi; odgraniczyć ją od innych nauk w ogólności, z któremi zdaje się mieć związek.

Metoda graficzna (wykreślna, obrazowa) w statystyce powinna być jednostajna, prosta, łatwa do zrozumienia. Dla osiągnięcia tych własności stawią się pytania:

a) w jakich warunkach winny być układane figury (diagramy), ażeby ułatwiały porównania jednorodnych faktów statystycznych?

b) jak należy używać barw i znaków przy ułożeniu kart statystycznych?

c) czy jest pożądaném, ażeby biura statystyczne, obok tablic, podawały figury i karty uwydatniające główne rezultaty cyfrowe?

Kwestja martwo-urodzonych w stosunku do ruchu ludności.

Obmyśléć sposoby oznaczenia, czy śmierć nastąpiła przed, w czasie, czy po porodzie. Określić co się zowie martwo-urodzonym, czy i niedoszłe zarodki, czy wykształcone organizmy. Czy jest dostateczna służba lekarska, zwłaszcza po wsiach, dla notowania tych szczegółów? Czy w tablicach ruchu ludności martworodki powinny być wykazywane osobno w cyfrach urodzonych i zmarłych?

Stosunek urodzeń prawnych do małżeństw.

a) W krajach gdzie są regularne spisy ludności według wieku i stanu, porównać średnią cyfrę takich urodzeń w pewnym okresie z cyfrą kobiet zamężnych w wieku płodności w tymże okresie. Granice wieku płodności w rozmaitych krajach.

b) Gdzie takich spisów nie ma, czy można użyć sposobu zalecanego przez Bernoulli'ego i Wappäus'a—rozdzielenia cyfry urodzeń przez połowę sumy małżeństw zawartych i rozwiązanych?

Metody układu i obliczenia tablic prawdopodobieństwa życia i śmiertelności.

a) W jakich krajach mogą być użyte trzy elementa układu tych tablic: urodzenia, spisy według wieku, wypadki śmierci?

b) Czém da się zastąpić brak dokładnych rocznych wykazów urodzeń i spisów perjodycznych według wieku?

c) Spisy dają cyfry ludności w jednym oznaczonym dniu i w epoce mniéj lub więcéj rezultatowi sprzyjającéj. Jakie są sposoby otrzymania, na podstawie cyfr spisowych, średnich cyfr ludności według wieku, odpowiednich śmiertelności okresu w którym ją określić chcemy dla rozmaitych wieków?

d) Jakie są okoliczności wpływowe (epidemje, emigracje i t. p.) które uwzględnić należy przy układaniu tablic, i jak ocenić ich doniosłość?

SEKCJA II.

Statystyka sądowa, cywilna i handlowa.

Obrona z urzędu (bezpłatna).

a) W wielu krajach prawo urządza obronę sądową dla niezamożnych: jakie są te urządzenia, a zwłaszcza dla cudzoziemców?

b) Jakie są sposoby użycia i rezultaty tego przywileju?

c) Na jakich zasadach oprzeć statystykę téj czynności, aby miała cechę międzynarodową?

Organizacja sądowa.

Wskazać zasady dla oznaczenia statystycznych rezultatów organizacji sądowéj rozmaitych krajów, oraz stopniowania i kompetencji sądów.

Własność zbiorowa czyli martwéj ręki.

Dla ocenienia wpływu téj własności na społeczność, należy oznaczyć:

a) czy jest ona rządową albo publiczną, czy też prywatną (towarzystw, korporacij)?

b) jakie jest jéj przeznaczenie i rosciągłość? A mianowicie: jakie jest w rozmaitych krajach jéj uosobnienie cywilne, jaki stosunek do skarbu i społeczności? — jakie przyjąć zasady do statystyki tego przedmiotu?

Upadłość i bankructwo.

a) Czy tablice statystyczne mogą dać obraz prawodawstw o bankructwie?

b) Jakie kraje posiadają statystykę bankructw, i jakie są jéj rezultaty?

c) Czy może ona mieć charakter międzynarodowy? Czy może prowadzić do ujednostajnienia zasad prawodawstwa.

d) Dla wyjaśnienia tych stosunków czy należy mieć dane: o liczbie upadłości, o akordach i likwidacjach, o rehabilitacjach i o stosunku upadłości do bankructw.

Towarzystwa akcijne.

Cechą charakterystyczną nowoczesnego handlu i prawodawstwa handlowego jest znakomity rozwój stowarzyszeń handlowych w formie spółek akcijnych. Statystyka tych spółek jest bardzo pożądaną:

a) Byłaby ona ważnym elementem statystyki handlu i przemysłu.

b) Podobna statystyka obejmować powinna:

— Spółki bezimienne z odpowiedzialnością ograniczoną.

— Spółki komandytowe na akcje, — różne od pierwszych pod względem prawnym, lecz podobne do nich pod względem ekonomicznym.

Nie wchodzą tu stowarzyszenia i korporacje, cechy handlowéj nie mające, ani stowarzyszenia spółdzielcze i wzajemnéj pomocy.

c) Wiadomość o rozmaitych prawodawstwach w przedmiocie spółek handlowych podniosłaby znaczenie praktyczne takiéj statystyki.

SEKCJA III.

Statystyka finansowa.

Kadastr.

Na ostatniem posiedzeniu kongresu (we Florencji), rozbiór kwestji statystyki kadastrowéj, w celu zalecenia rządom najlepszéj metody jéj układania, odłożony został do następnego posiedzenia. Program takiéj statystyki ogłoszony jest w sprawozdaniu kongresu florenckiego z r. 1867. W widokach wykonania tego planu, pożądaném jest ażeby delegowani rządowi i inni członkowie kongresu nadesłali swoje postrzeżenia i uwagi, z którychby komisja skorzystała dla właściwego postawienia kwestji na przyszłém posiedzeniu.

Kredyt gruntowy.

Kongres florencki wezwał biura statystyczne różnych krajów o dostarczenie wiadomości dotyczących kredytu gruntowego, według szematu zamieszczonego w sprawozdaniu. Komisja postara się o zebranie danych co do Holandji, a spodziewa się że z innych krajów dostarczą ich właściwi delegowani. Byłoby do życzenia wyznaczyć osobną komisję przy 3-éj sekcji do rozbioru dokumentów statystycznych téj kategorji i ułożenia raportu któryby był przedmiotem dyskusji na 8-m posiedzeniu kongresu.

Dochód ogółu społeczności.

a) Jakie zasady przyjąć należy, ażeby otrzymać możliwie dokładną statystykę rocznego dochodu spółecznego, — unikając podwójnego użytku cyfr i innych niedokładności?

b) Jakie są sposoby wynajdywania stosunku całości dochodu tego do téj jego części, jaką z niego rząd na swoją rzecz pobiera? W jakich krajach część ta jest najznaczniejszą? Jakie są następstwa tego ciężaru ze względu na państwo i społeczeństwo?

c) W krajach gdzie system podatkowy wymaga oszacowania dochodu lub majątku pojedyńczych obywateli, jak do podatku dochodowego (income tax) w Anglji, albo p. spadkowego we Francji, Anglji i Belgji, wzrost dochodu może być mniéj więcéj oznaczony. Dokładność wszakże jest tu niemożebna z powodów: 1º pominięcia w podatku małych dochodów, które w masie mogą stanowić znakomitą cyfrę; 2º zmienności szacunku i dochodu dóbr nieruchomych; 3º zmienności cyfr podatku spadkowego.

O usiłowaniach czynionych dla osiągnięcia możliwych rezultatów w tym ważnym przedmiocie świadczą badania specjalne czyli śledztwa angielskie, perjodyczne wykazy stanu państwa (situation) francuskie i belgijskie, a zwłaszcza amerykańskie 10-letnie śledztwa, dające szczegółowy obraz zasobów materjalnych Stanów Zjednoczonych, oszacowanie materjałów surowych, budowli, machin, wyrobów rozmaitego rodzaju, wykazy zarobków i t. p.

Podatki.

a) Klasyfikacja i nomenklatura podatków.

b) Metoda najwłaściwsza dla nadania statystyce podatków cechy międzynarodowéj, oraz wyjaśnienie praw podatkami rządzących i faktów wpływających na większą lub mniejszą ich doniosłość.

c) Podatki jakie mogą być stanowione na jednostajnéj zasadzie w różnych krajach; sposoby uniknienia defraudacji drogą układów międzynarodowych, w rodzaju znanego traktatu między czterema państwami, co do opłaty od cukru.

d) Podatki od spirytusów i tytoniu zwracają na siebie szczególną uwagę. Jest do życzenia ażeby delegowani dostarczyli wiadomości statystycznych o dochodzie z tych źródeł z ostatnich lat dziesięciu.

Finanse gmin, okręgów, instytucij i pojedyńczych gospodarstw.

a) Jakie są administracje specjalne, których budżety, chociaż od skarbowego oddzielone, mają jednak charakter dochodów i wydatków publicznych?

b) Główne ich źródła, dochody i opłaty; zasady prawne tych opłat.

c) Czy same te administracje mają prawo nakładania opłat i żądania usług?

d) Czy budżety specjalne mają udział w opłatach skarbowych?

e) Główne wydatki: obowiązkowe i dowolne. Czy prawo określa ich naturę?

f) Czy wymagane jest zatwierdzenie przez władzę wyższą budżetów i rachunków?

Banki obiegowe i inne instytucje handlowo-kredytowe.

Zalecić należy, ażeby te instytucje ogłaszały wykazy miesięczne i sprawozdania roczne co do głównych operacij: skupu, pożyczek, depozytów, kasy i t. p.,—z podaniem cyfr średnich, oraz krańcowych (minimum i maximum) wziętego okresu.

SEKCJA IV.

Rybołówstwo i handel zewnętrzny.

a) Co do *rybołówstwa morskiego*, pożądane są wiadomości: o *kapitale* (statki, narzędzia, zakłady do solenia i suszenia i t. p.), o *wytworze* czyli rezultacie połowu, o *handlu* przedmiotami tego przemysłu. Prawa i postanowienia w tym przedmiocie.

b) Co do *rybołówstwa na wodach słodkich*—wiadomości z rozmaitych krajów o połowie i rozmnażaniu ważniejszych gatunków ryb. Właściwe prawa i postanowienia w tym przedmiocie.

c) Co do *handlu*—wiadomości o ruchu przedmiotów wolnych od opłat celnych przy wejściu, wyjściu i przewozie. Kontrola tego ruchu.

SEKCJA V.

Statystyka kolonij.

Przejście niektórych posiadłości od kompanij pod władzę rządu czy oddziałało korzystnie na znajomość faktów społecznych i organizację statystyki? gdzie istnieją biura statystyczne? jakie otrzymano rezultaty? jakie są możebne ulepszenia? gdzie można zaprowadzić spisy ludności?

STAN OPERACIJ BANKU POLSKIEGO.

	w d. 10 lipca.	w ciągu tygodnia: przybyło	w ciągu tygodnia: ubyło	w d. 17 lipca
	r	u	b l	i
1. Skup. Portfel wexli kraj. w Warsz.	2.576.223, 59 1/2	134221, 30 1/2	216326, 78 1/2	2.494.118, 11 1/2
1. Skup. Portfel wexli kraj. w Łodzi	586.029, 65 1/2	.	.	586 029, 65 1/2
1. Skup. Portfel wexli kraj. w Włocł.	628.276, 16 1/2	45176, 48	32111, 03 1/2	641.341, 62
„ zagranicznych	36.029, 07	.	.	36.029, 07
2. Zaliczenia na papiery publiczne	542.478, .	33680, .	23226, .	552.932, .
3. Pożyczki na zastaw towarów a) wełny	195.831, 54	15876, 46	.	211.708, 54
3. Pożyczki na zastaw towarów b) in. tow.	237.284, 38	3816, 22	44390, 37	196.710, 23
3. Pożyczki na zastaw kosztowności	789.182, 44 1/2	82, 44	7819, 49	781.445, 39 1/2
4. Otwarte kredyta	4.180 587, 11	943706, 45 1/2	1.087511, 42 1/2	4.036.782, 14
5. Kasa: Monety srebrne	2.572.157, 81 3/4	2547, 96 1/4	.	2.574.705, 78
„ złote	43.654, 35 1/2	.	.	43.654, 35 1/2
Bilety Banku Polskiego	752.971, .	.	44100,	708.871, .
„ Kred. Cesarstwa	1.058.959, .	932158, .	.	1.991.117, .
Łącznie (5)	4.427.742, 17 1/4	890605, 96 1/4	.	5.318.348, 13 1/2

KURSA GIEŁDY.

w tygodniu 12—17 lipca 1869 r.

	Stopa %	RÓWNIA (pari)	Poniedz. 12 lipca	Wtorek 13	Środa 14	Czwar. 15	Piątek 16	Sobota 17	Stosunek do równi na 100
			R	u	b	l	e		
1. Papiery publiczne.									
a) Rządowe.									
Polskie. Obligi Skarbowe (r. 100. 150 500).	4	100	.	84,33	.	.	84,50	.	84 1/2
Obligacje cząstk. (zł. 500) z kup.	4	75	.	.	.	.	110,50	.	147 1/3
Cert. ban. na obl. cz. *A* (z. 300) z k.	5	45	.	.	.	.	55,25	.	122 3/4
„ „ „ *B* (z. 200)	0	30	.	.	.	.	28,25	.	94 1/7
„ „ „ *B* (z. 200)	5	30	.	.	.	.	35	.	116 3/5
Dow. Kom. Cen. Lik. (róż. sumy)	0	100	.	.	.	.	*43	.	*43
Listy likw. (r. 100. 250. 500. 1000)	4	100	75,05	75,79	76,27	76,01	76,17	76,33	76 1/3
kupon	.	.	.	.	.	.	.	0,51 1/9	.
Ruskie. 5-ta pożyczka (500)	5	100	.	.	.	.	86	.	86
Pożyczka premjowa z 1864 r.	5	100	173	.	.	178	175	175	175
„ „ z 1866 r.	5	.	172	173	.	177	175	175	175
Metaliki (300) lutowe	4	100	101,17	101,17	101,17	101,17	101,17	101,17	101 1/6
Metaliki (300) sierpniowe	4	100	101,33	101,33	101,33	101,33	101,33	101,33	101 1/3
Bilety banku Pańs. (100 i wyżéj)	5	100	.	91,25	.	91	91	.	91
b) Towarzystw i Spółek.									
Polskie. Listy Zast. (30, 75. 150. 750. 3000	4	100	91,79	92,28	93,10	92,76	92,75	92,74	92 7/10
„ „ ser. 2	4	100	88,79	90,28	91,10	91,26	91,75	91,57	91 1/2
„ „ „ kupon	.	.	.		.	.		0,26 2/3	.
Obligi Tow. Kred. Ziemskiego	5, 4 1/2	100	100	99,83	100	100,17	100,17	100,17	100 1/6
Akcje Dr. Żel. W-W. (100)	diw.	60	.	.	.	.		*72	*120
„ „ W-B. (100. 150)	4	100	72	72	72	72	72,17	72,17	72 1/6
„ „ Teresp. (100)	5	100	.	.	.	.	118	116	116
Obligacje „ „	5	100	.	.	.	.	.	.	.
Akcje „ Łodzk. (100)	5	100	.	.	.	.	.	.	.
Rus. Ruskie listy zastawne	5	.	.	.	101,50	101,50	101,75	101,75	101 3/4
Akcje Gł. Tow. Dr. Ż. (125)	5	125	.	.	.	.	.	.	.
Obligacje „ „	4 1/2	100	.	.	.	.	.	.	.
2. Wexle.									
Berlin (Tal. 100) 2 mies.	.	92,857	115,80	116,17 1/2	116,25	116,62 1/2	117	117,30	126 8/25
Gdańsk (100) „	.	92,857	115,65	.	.	.	116,85	.	125 4/5
Hamburg (M. B. 300) „	.	140,855	.	.	.	.	.	.	.
Londyn (Ł. 1) 3 „	.	6,304	7,94	7,98	7,97 1/2	7,99	8,01	.	127
Paryż (Fran. 300) 2 „	.	75,214	94,65	94,80	94,80	95,47 1/2	95,70	95,85	127 2/5
Wiedeń (Gul. 150) „	.	92,857	94,50	95,10	94,80	.	.	.	102
Petersburg (Rub. 100) 1 „	.	100	.	.	.	.	.	.	.
3. Monety.									
Półimperjał	.	5,15	.	.	.	.	6,48	.	125 4/5
Napoleondor	.	5	.	.	.	.	.	.	.
Dukat holenderski	.	3	.	.	.	.	3,60	.	120
Rubel srebrny	.	1	.	.	.	.	.	.	.
Talar pruski	.	0,92.857	.	.	.	.	1,18 1/2	.	127 2/3
Gulden austrjacki (papierowy)	.	0,61.905	.	.	.	.	0,64 1/2	.	104 1/9

STOPA SKUPU:	Warszawa	Londyn	Paryż	Wiedeń	Berlin	Frankfurt	Amsterd.	Hamburg
bankowa:	6%	3 1/2	2 1/2	4	4	2 1/2	2 1/2	—
giełdowa:	—	3	1 1/2	4	2 1/2 (3)	1 3/4 (2)	2 1/2	1 3/4

Wiadomości bieżące.

— **Meldunek i wizowanie paszportów** na wszystkich stacjach dróg żelaznych w granicach królestwa polskiego z decyzji władzy od 1/13 lipca zniesiony został, z zachowaniem dawnego porządku jedynie na stacjach pogranicznych z obcemi mocarstwami. W razie wątpliwości w szczególnych okolicznościach co do tożsamości osoby, mogą być żądane przez służbę żandarmską dowody legitymacijne.

— **Opłata taryfowa od przewozu wołów drogą terespolską** na czas od 1 lipca do końca roku bieżącego, według ogłoszenia Zarządu, zniżoną została o 15%.

Tym którzy na skutek poprzednich obwieszczeń woły w czasie od 1 maja do 1 lipca tąż drogą prowadzili, zwraca się 15% od uiszczonéj opłaty, a to za złożeniem odpowiednich listów frachtowych.

— **Stowarzyszenie wzajemnego kredytu kupieckiego w Moskwie** uzyskało ustawę, przyjętą przez Radę Państwa i Najwyżéj zatwierdzoną w d. 3/15 czerwca r. b. Na mocy téj ustawy, moskiewski kantor banku państwa upoważniony został: *a*) przyjmować do skupu wexle i zobowiązania terminowe za podpisem członków zarządu stowarzyszenia i za poręczeniem samego stowarzyszenia; *b*) pobierać przez pierwsze lat 5 od takich wexli i zobowiązań o 1/2% mniéj od ustanowionego w banku państwa procentu eskontowego.

W drukarni Gazety Polskiéj.— Za pozwoleniem Cenzury Rządowéj.—Redaktor, Antoni Nagórny.